

ΟΤΑΝ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΕΙ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΟΥ

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Για το πόσο σημαντική είναι για τα κράτη η άντληση και η καταγραφή πληροφοριών για τους πολίτες τους έχουμε ξαναμιλήσει.¹ Τον 19ο αιώνα, αυτή η καταγραφή συστηματοποιήθηκε και υιοθετήθηκε από (σχεδόν) όλα τα κράτη: ήταν ο αιώνας του «στατιστικού ενθουσιασμού», όπου στατιστική σήμαινε «τα μαθηματικά του κράτους». Ολόκληρη η ιστορία των υπολογιστικών μηχανών και των υπολογιστών εξελίχθηκε στον 20ό αιώνα βασισμένη πάνω στις κρατικές ανάγκες για καταγραφή, έλεγχο και πειθάρχηση της εργατικής τάξης. Σημαντικό κομμάτι αυτής της καταγραφής (τουλάχιστον στον δυτικό κόσμο) διεξήχθη μέσα απ' τα συστήματα πρόνοιας, τα οποία πρώτα απ' όλα ήταν ακριβώς συστήματα μαζικής καταγραφής. Γι' αυτό και οι καταγραφές αυτές, στις κομβικότερες στιγμές της ιστορίας, κατέληξαν να μετρούν πτώματα.

Στις γραμμές που ακολουθούν θα προσπαθήσουμε να ριζούμε μια ματιά στον τρόπο με τον οποίο καταγράφει και κατηγοριοποιεί τους πολίτες του το κινεζικό κράτος, ένα κράτος που βρίσκεται στην αιχμή αυτών των συστημάτων. Διάφορες από τις ιδέες που δοκιμάζονται εκεί, δοκιμάζονται και σε διάφορα απ' τα κράτη του δυτικού κόσμου. Και σίγουρα είναι χρήσιμες για να αντλήσουμε συμπεράσματα για το πώς αντιλαμβάνεται ένα κράτος τους πολίτες του, τι πολιτικές μπορεί να ασκήσει πάνω στη συμπεριφορά τους και την καθημερινή τους ζωή, και πόσο μας αφορούν εμάς όλα αυτά.

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ

Στον δυτικό κόσμο κυκλοφορεί μεγάλη παραφροσύνη για το τι συμβαίνει στην Κίνα. Στα μπλογκς και τις εφημερίδες το κινεζικό κράτος παρουσιάζεται ως απολυταρχικό, ενώ τα δυτικά κράτη είναι «δημοκρατικά». Το κινεζικό κράτος υποτίθεται πως έχει συστήματα παρακολούθησης των πολιτών του, της καθημερινότητάς τους, της ψηφιακής τους ζωής, των έξυπνων κινητών τους και όλα αυτά περιγράφονται από τους Ευρωπαίους αναλυτές (αυτούς που στην Ευρώπη τα βλέπουν όλα καλώς και «δημοκρατικά» καμωμένα) σα να μοιάζουν με επεισόδια του Black Mirror. Πολλά απ' όλα όσα γράφονται βέβαια, απέχουν από την πραγματικότητα και δεν είναι παρά κατασκευάσματα των δυτικών μέσων, από τα οποία είμαστε αναγκασμένοι να αντλούμε πληροφορίες για την Κίνα.

Πράγματι η Κίνα έχει ένα πολύ διαφορετικό σύστημα καταγραφής των πολιτών της, αλλά ο λόγος που τα δυτικά κράτη το βρίζουν ως «απολυταρχικό» είναι επειδή βασικά ζηλεύουν! Ειδικά τον τελευταίο

ένα χρόνο, η Κίνα έχει επιδείξει σε παγκόσμιο επίπεδο τις πειθαρχικές ικανότητες που έχει το δικό της καθεστώς και έχει προκαλέσει τις δυτικές δημοκρατίες να πετύχουν το ίδιο αποτέλεσμα παραμένοντας «δυτικές δημοκρατίες». Η Κίνα είναι ένα κράτος με 1,4 δισεκατομμύρια πολίτες και ως εκ τούτου έχει αποκτήσει ένα πολύ οργανωμένο σύστημα καταγραφής των πολιτών της. Ταυτόχρονα οι ειδικοί της στατιστικής θα έλεγαν ότι ένας τόσο μεγάλος πληθυσμός, ένα τόσο μεγάλο δείγμα δηλαδή, είναι ιδανικό για την άντληση συμπερασμάτων και για την κατηγοριοποίηση των πολιτών. Το κινεζικό κράτος προσπαθεί λοιπόν με κάθε τρόπο να καταγράψει τους πολίτες του και να τους έχει ταυτοποιημένους. Στην προσπάθεια αυτή, έχει περάσει νόμους για την υποχρεωτική ταυτοποίηση με το αληθινό τους όνομα και με το πρόσωπό τους, όλων των χρηστών κινητών τηλεφώνων και διαδικτύου, οι οποίοι δεν είναι καθόλου λίγοι, αλλά αγγίζουν τα 700 εκατομμύρια, αποτελούν δηλαδή περίπου τον μισό πληθυσμό της Κίνας.² Βέβαια, αυτό διαβάεται κι ανάποδα: ότι δηλαδή ο άλλος μισός πληθυσμός είτε δεν έχει ίντερνετ και τηλέφωνο, είτε έχει χωρίς να είναι ταυτοποιημένο το όνομά του. Το κινεζικό σχέδιο «θανατηφόρος ιός», εκτός απ' όλες τις άλλες συνέπειες που είχε για την κινεζική εργατική τάξη,³ είχε και μία ακόμα: το κινεζικό κράτος εγκαινίασε μια υγειονομική εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα, με την οποία οι μολυσμένοι/καρτανιασμένοι εργάτες φαινόταν όταν πλησίαζαν τους άλλους χρήστες της εφαρμογής, άρα αναγκάζονταν να μένουν συνεχώς σπίτι τους. Βέβαια, δεν είμαστε καθόλου σίγουροι ότι αυτό το σχέδιο δούλεψε και τέλεια, διότι:

α) οι μισοί κινέζοι δεν έχουν κινητό.

β) υπήρξαν κινέζοι που έφαγαν υποχρεωτική καρτρίνα, την έγραψαν στα παλιά τους τα παπούτσια, βγήκαν έξω, εντοπίστηκαν από τους μπάτσους και έφαγαν τα μούτρα τους. Αλλά στις μόνες περιπτώσεις για τις οποίες διαβάσαμε, τα έφαγαν χάρη στην ύπαρξη του παλιού, καλού, πατροπαράδοτου ρουφιάνου και όχι εξαιτίας του υπερτεχνολογικού συστήματος παρακολούθησης του κινεζικού κράτους.⁴

γ) από όταν μπήκε η Κίνα σε καρτρίνα, μέσα σε τρεις μήνες, οι λογαριασμοί κινητών τηλεφώνων μειώθηκαν κατά 21 εκατομμύρια.⁵ Η μείωση, επίσημως αποδίδεται στην επιστροφή των εσωτερικών μεταναστών στη γενέτειρά τους, αλλά δε θα μας φαινόταν και καθόλου περιεργό διάφοροι να ήθελαν απλά να ξεφορτωθούν το ψηφιακό ρουφιάνεμά τους.

Παρ' όλα αυτά, όσο κι αν η ψηφιακή δυστοπία του κινεζικού κράτους δεν έχει προχωρήσει τόσο, όσο διαδίδουν τα ευρωπαϊκά μπλογκς, δεν παύει να είναι

NAME	LAST NAME	STREET	REASON FOR BLACK LISTING
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

Η ΜΑΥΡΗ ΛΙΣΤΑ

Η λίστα με τα ονόματα των «αναξιόπιστων» πολιτών είναι διαθέσιμη στο επίσημο site του προγράμματος κοινωνικής αξιοπιστίας της Κίνας, creditchina.gov.cn. Για να μαθαίνουν όλοι οι καλοί πολίτες ότι είσαι ένα αναξιόπιστο σκουπίδι (και φυσικά να σου φέρονται αναλόγως)! Παραδίπλα βρίσκει κανείς λίστες με ανθρώπους που τους απαγορεύτηκε η μετακίνηση με το τρένο και με το αεροπλάνο. Κάτι σαν ποινολόγιο, αλλά για ενήλικες...

ΣΟΥΠΕΡΣΤΑΡ!

Στην πόλη Taishan όσοι μπαίνουν στη μαύρη λίστα των αναξιόπιστων αποκτούν λίγη αίγλη celebrity, καθώς η φωτογραφία και τα στοιχεία τους προβάλλονται σε μεγάλες οθόνες σε κεντρικά σημεία της πόλης.

ΜΑΝΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΑ!

Στην πόλη Xuji πάλι, τα πράγματα είναι λιγότερο χαι τεκ. Χάρτινες λίστες με «αναξιόπιστους» αναρτώνται σε πίνακες. Σαν να περιμένεις τα αποτελέσματα των πανελληνίων!

ένα ακόμα πείραμα όπου δοκιμάζονται διάφορες μορφές καταγραφής, ρουφιανιάς και κατηγοριοποίησης των πολιτών βάσει της συμπεριφοράς τους, της τάξης τους και της πειθάρχησης τους στις κρατικές εντολές. Σ' αυτό το τελευταίο θα θέλαμε να σταθούμε λίγο ακόμα.

Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΙΝΑ: ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Τα τελευταία δέκα χρόνια, η Κίνα έχει βάλει μπροστά ένα φαραωνικό πρόγραμμα κατηγοριοποίησης των πολιτών της βάσει της συμπεριφοράς τους. Το πρόγραμμα έχει τον κρυπτικό τίτλο, «σύστημα κοινωνικής αξιολόγησης», ενώ συχνά αποκαλείται και «κάρτα καλού πολίτη». Η ιδέα δεν είναι τελείως πρωτοφανής. Ξεκινάει από τα διάφορα συστήματα πιστοληπτικής αξιολόγησης που υπάρχουν και στο δυτικό κόσμο. Πρόκειται για συστήματα καταγραφής που χρησιμοποιούν οι τράπεζες και οι εφορίες για να ελέγξουν τα οικονομικά μιας επιχείρησης, τα

χρέη της, το πόσο γρήγορα πληρώνει και άλλα τέτοια, ώστε να αποφασίσουν αν θα τη χρηματοδοτήσουν ή όχι, κάτι σαν τον ελληνικό *Τειρεσία*.

Στην Κίνα όμως, το σύστημα αυτό επεκτάθηκε γρήγορα, ώστε να αφορά κατ' αρχάς και άλλα στοιχεία πέραν των οικονομικών. Για παράδειγμα, μια εταιρία βαθμολογείται στη βάση του πόσο πληροί τους κινεζικούς περιβαλλοντικούς κανόνες, του πόσο υπακούει στις ηθικές προσταγές του καθεστώτος, του πόσο εισαγόμενες είναι οι πρώτες ύλες της, του πόσο βασίζεται στο ηλεκτρονικό εμπόριο, και άλλα τέτοια. Το σύστημα περιλαμβάνει ανταμοιβές για όσες επιχειρήσεις τα πήγαιναν καλά και ποινές για όσες δε συμμορφώνονται.⁶ Όλο αυτό βέβαια είναι μια προσπάθεια να υπακούν οι επιχειρήσεις, και ειδικά οι ξένες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Κίνα, τις προσταγές του κινεζικού κράτους.

Το 2010 έγινε όμως μια ακόμα επέκταση για το σύστημα κοινωνικής αξιολόγησης, καθώς η επαρχία του Suining το εφάρμοσε πιλοτικά, όχι μόνο στις επιχειρήσεις αλλά και στους πολίτες της. Κάθε ένας από το ενάμιση εκατομμύριο του πληθυσμού της ξεκινούσε με 1000 πόντους στο σύστημα αξιολόγησης και κέρδιζε ή έχανε πόντους αναλόγως της συμπεριφοράς του σε διάφορα νομικά, κοινωνικά ή ηθικά ζητήματα. Για παράδειγμα, έχανε πόντους αν οδηγούσε μεθυσμένος, αν έκανε παιδιά δίχως την άδεια της κυβέρνησης ή αν αργούσε να ξεπληρώσει τα χρέη του. Όσοι είχαν χαμηλό σκορ δεν θα είχαν κάποια ποινική δίωξη, αλλά θα αντιμετώπιζαν «γραφειοκρατικές οχλήσεις» σε διάφορα πεδία από την εύρεση εργασίας, μέχρι τα επιδόματα, την ενοικίαση κατοικίας ή την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Και τέλος, τα παραπτώματα του καθενός θα καταγράφονταν σε ένα αρχείο που θα ήταν προσβάσιμο από όλους.⁷

Το σύστημα υποτίθεται πως ήταν μια προσπάθεια να αναγνωριστούν και να περιοριστούν οι «αναξιόπιστοι» πολίτες, ένας όρος που μοιάζει πολύ με τους *asozialen*, τους αντικοινωνικούς της Γερμανίας του μεσοπολέμου. Το 2014 το σύστημα άρχισε να εφαρμόζεται πιλοτικά με διάφορους τρόπους σε πάνω από 40 περιφέρειες της Κίνας. Δεν πρόκειται ούτε για μια ενιαία βάση δεδομένων, ούτε για ενιαίο σύστημα με παρόμοιους κανόνες. Οι κατακρητικές συμπεριφορές αλλάζουν από περιφέρεια σε περιφέρεια. Περιλαμβάνουν μια ευρεία γκάμα δραστηριοτήτων όπως: το να συμμετέχεις σε διαδηλώσεις, το να περνάς κόκκινο, το να μην επισκέπτεσαι συχνά τους ηλικιωμένους γονείς σου, το να γράφεις κάτι εναντίον του καθεστώτος στα social media, το να κλέβεις την ώρα που παίζεις online βιντεοπαιχνίδια ή το να παίζεις πάρα πολλές ώρες online βιντεοπαιχνίδια, το να καπνίζεις ή να ακούς μουσική ή να τρως στα μέσα μεταφοράς, το να μην τοποθετείς την ανακύκλωση στους σωστούς κάδους, το να μη μαζεύεις τα σκατά του σκύλου σου, το να αντιγράφεις ως φοιτητής, το να χρησιμοποιείς τα μέσα χωρίς εισιτήριο ή με εισιτήριο άλλου, το να μην πληρώσεις έναν λογαριασμό στην ώρα του, το να κάνεις κάπου κράτηση και να μην εμφανιστείς, το να έχεις φίλους στα social media με χαμηλό σκορ, να έχεις κακή συμπεριφορά στη δουλειά σου και πολλά άλλα λιγότερο ή περισσότερα κουφά.

Τις συμπεριφορές που αυξάνουν την «κοινωνική αξιοπιστία» σου τις φαντάζεστε: τα αντίθετα όλων των παραπάνω, συν η αιμοδοσία, το φιλανθρωπικό έργο, οι «ηρωικές πράξεις», αλλά φυσικά και η «καταγγελία παράνομων πράξεων», η γνωστή ρουφιανιά.⁸

Οι ανταμοιβές και οι ποινές ποικίλουν επίσης από περιφέρεια σε περιφέρεια. Οι «αναξιόπιστοι», αυτοί που έχουν δηλαδή πολύ χαμηλό σκορ, αντιμετωπίζουν ποινές που ξεκινούν από «γραφειοκρατική όχληση» σε διάφορες διαδικασίες του δημοσίου και φτάνουν ως την απώλεια υγειονομικής περίθαλψης, την απαγόρευση χρήσης αεροπλάνων και μέσωσιν μαζικής μεταφοράς, την απαγόρευση εξόδου από τη χώρα, την τοποθέτηση χρονικού ορίου στη χρήση ίντερνετ, την απαγόρευση εύρεσης εργασίας στο δημόσιο και διάφορα άλλα τέτοια. Και φυσικά, η δημοσιοποίηση των στοιχείων και του προσώπου των παραβατών είναι κοινό στοιχείο σε όλες τις πε-

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙ «ΑΟΡΑΤΟΙ»

Ένα απ' τα μεγαλεπήβολα σχέδια της τελευταίας χρονιάς είναι και η ψηφιοποίηση του ελληνικού κράτους, δηλαδή η ενοποίηση των αρχείων και η επικοινωνία μεταξύ των διαφορετικών υπηρεσιών. Όσο κι αν παρουσιάζεται ως αυτονόητη για την εποχή μας, αυτή η αλλαγή έχει στο επίκεντρό της την καλύτερη καταγραφή και κατηγοριοποίηση του πληθυσμού. Όλη η συζήτηση περί του «ποια κομμάτια του πληθυσμού θα έχουν προτεραιότητα στο εμβόλιο» είναι στην πραγματικότητα ένας τρόπος να δοκιμάσει το κράτος κατά πόσον δουλεύουν οι μέθοδοι καταγραφής και κατηγοριοποίησής του. Και ως τέτοια αντιμετωπίζεται. Πρόσφατα ας πούμε, στα πλαίσια του προγράμματος εμβολιασμού, άνοιξε ξανά η συζήτηση της κρατικής καταγραφής των Ρομά, η οποία είναι ελλιπής. Μεγάλο πρόβλημα για το ελληνικό κράτος:

Υπολογίζεται επιπλέον ότι περίπου 1.200-1.500 Ρομά δεν είναι καταγεγραμμένοι πουθενά. Οι άνθρωποι αυτοί κυριολεκτικά δεν υπάρχουν για το ελληνικό κράτος και, βέβαια, ούτε οι ίδιοι ενδιαφέρονται να εντοπιστούν, πολλώ δε μάλλον να εμβολιαστούν.¹⁵

Με λίγη καχυποψία, βέβαια, προκύπτουν διάφορα ερωτήματα:

Αν δεν είναι καταγεγραμμένοι πουθενά, πώς ξέρουμε ότι είναι 1.500;

Αν το ζήτημα είναι ο εμβολιασμός τους και όχι η καταγραφή τους, τότε τι μας νοιάζει να καταγραφούν, αφού έτσι κι αλλιώς δε θέλουν να κάνουν εμβόλιο;

Γιατί ενώ το ταξικό ένστικτο των Ρομά τούς καθοδηγεί εξαιρετικά ότι όταν το κράτος θέλει να τους καταγράψει σίγουρα δεν είναι για καλό, όλες οι λαλίστατες πολιτικές οργανώσεις δε βγάζουν κιχ για το ζήτημα;

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΤΕ ΛΕΜΕ! ΕΧΕΙ ΚΑΙ ΔΩΡΑΚΙ!

Η βιομηχανία πλαστικού βασίζεται πολύ στο να μη γίνεται αντιληπτή ως «βιομηχανία πλαστικού», αλλά ως «θεσμός της ανακύκλωσης».¹⁴ Η ιδεολογία της προστασίας του περιβάλλοντος είναι αυτή που επιτρέπει στη βιομηχανία πλαστικού να παίρνει πρώτες ύλες και την εργασία της διαλογής να μην την κάνουν οι εργάτες τους, αλλά να την κάνουν τσάμπα οι «πολίτες που θέλουν να προστατέψουν το περιβάλλον».

Η ιδεολογία της τσάμπα δουλειάς για τη βιομηχανία πλαστικού όμως δεν εμποτίζεται μόνη της. Χρειάζεται «κίνητρα». Εξ ου και γεμίζουμε τελευταία με προγράμματα «ανταποδοτικής ανακύκλωσης». Στα προγράμματα αυτά έχει επιστρατευτεί μέχρι κι ο Γιάννης Αντετοκούνμπο για να μας πείσει να ανακυκλώνουμε, ενώ σε άλλο σχετικό πρόγραμμα ο Δήμος Πειραιά προσφέρει εκπαιδευτικά κουπόνια «από τα καταστήματα της πόλης μας».

Μέχρι στιγμής οι ανταμοιβές είναι σχετικά αδιάφορες, αλλά για φανταστείτε να αρχίσουν οι ποινές σε περίπτωση που δεν ανακυκλώνεις, όπως συμβαίνει ήδη σε χώρες του εξωτερικού... Αυτές οι ποινές στους ειδικούς της δημοκρατίας φαίνονται βήμα προς την πρόοδο και καθόλου δυστοπικό σενάριο.

ριφέρειες, με μερικές μάλιστα να φτάνουν ως το σημείο να προβάλλουν φωτογραφίες των παραβατών στις στάσεις των λεωφορείων ή στα σινεμά πριν την έναρξη της ταινίας.⁹ Τα ονόματα όσων έχουν μπει στη μαύρη λίστα δημοσιεύονται όλα στο αντίστοιχο site της κινεζικής κυβέρνησης, το creditchina.gov.cn. Ο κοινωνικός στιγματισμός των «αναξιόπιστων» και η επιβράβευση της ρουφιανιάς είναι στην καρδιά του κινεζικού συστήματος.

Υποτίθεται ότι το πλάνο ήταν μέχρι φέτος να έχουν ενοποιηθεί όλα αυτά τα συστήματα σε ένα ενιαίο σύστημα αξιολόγησης, που θα έχει ισχύ σε όλη τη χώρα, ωστόσο αυτό δεν έχει πραγματοποιηθεί μέχρι στιγμής, ενώ η πρακτική εφαρμογή πολλών από αυτά τα συστήματα είναι ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδιο. Μάλιστα, πολλοί από τους πολίτες της Κίνας ούτε καν γνωρίζουν ότι συμμετέχουν σε ένα τέτοιο σύστημα, καθώς είναι ακόμα πολύ θολό και το ποιοι είναι οι κανόνες τους οποίους πρέπει να τηρούν, αλλά και το ποιες είναι οι κυρώσεις που αντιμετωπίζουν. Μεγάλο μέρος του κινεζικού προλεταριάτου (ξέρετε, απ' αυτούς που δεν έχουν κινητό) δεν επηρεάζεται καν από τέτοια ζητήματα γιατί δεν έχει social media, δεν παίζει βίντεογκέιμς, δεν κάνει κρατήσεις σε εστιατόρια. Επίσης δεν είχε ούτε πριν τη δυνατότητα να ταξιδέψει έξω απ' τη χώρα, ή να προσληφθεί στο δημόσιο. Το κοινωνικό σύστημα αξιολόγησης λοιπόν βασίζεται πάρα πολύ στην ανάδωση της κινεζικής μεσαίας τάξης. Από τη μία ελέγχει τη μεσαία τάξη, κι από την άλλη τη βάζει να προβάλλει τον δικό της τρόπο ζωής στην εργατική τάξη, παρ' όλο που είναι δεδομένο ότι η δεύτερη ούτε θέλει ούτε μπορεί να τον αποκτήσει. Οπότε το σχέδιο είναι αρκετά φιλόδοξο, αλλά ακόμα παραμένει μόνο σε δοκιμαστική φάση, γιατί ούτε οι κανόνες και οι ποινές έχουν καθοριστεί, ούτε έχει πραγματοποιηθεί η ενοποίηση όλων των διαφορετικών βάσεων δεδομένων στις οποίες βρίσκονται τα στοιχεία που αφορούν τον κάθε πολίτη.

Αν ξεπεράσουμε το σοκ που μπορεί να μας προκαλούν διάφοροι ασυνήθιστοι κανόνες και οι εξίσου ασυνήθιστες ποινές τους, το σύστημα δεν είναι πρωτοφανές ούτε είναι κινεζική καινοτομία. Πολλά δυτικά κράτη διαθέτουν τυπικά ή άτυπα τέτοια συστήματα, εξίσου τοπικά και διαχωρισμένα. Για παράδειγμα, το λιανικό εμπόριο σε πολλά δυτικά κράτη διαθέτει μαύρες λίστες με υπαλλήλους που πιάστηκαν να ψειρίζουν, ή με «απειθαρχούς» εργάτες. Το αποτέλεσμα τού να βρεθείς σε μια τέτοια λίστα είναι ότι δε βρίσκεις δουλειά πουθενά στον κλάδο. Η Γερμανία, η Αγγλία και οι ΗΠΑ διαθέτουν επίσης ένα σύστημα κοινωνικής αξιολόγησης, μόνο που προς το παρόν αφορά κυρίως το σύστημα πρόνοιας. Παράλληλα, διάφορα κράτη προσπαθούν να ενοποιήσουν τις βάσεις δεδομένων στις οποίες καταγράφονται οι πολίτες τους, ώστε να περνούν στοιχεία από τη μία στην άλλη: να μπορείς ας πούμε τα στοιχεία της τράπεζας, του ΙΚΑ, του ΟΑΕΔ, της εφορίας, των μπάτσων, κλπ. να βρίσκονται κάτω από μία στέγη και να μπορούν να επικοινωνούν. Μια τέτοια ενοποίηση προσπαθεί να φέρει εις πέρας και στα μέρη μας ο αγαπητός μας κ. Πιερράκης. Αλλά τι σημαίνουν όλα αυτά;

Η ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ Η ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Όταν ο Χένρι Φορντ εισήγαγε τα πέντε δολάρια ως μεροκάματο για τους εργάτες του, ο Γκράμσι περιέγραφε το πρωτοφανές αυτό φαινόμενο ως «τη μεγαλύτερη συλλογική προσπάθεια που έγινε μέχρι τώρα για να δημιουργηθεί [...] ένας νέος τύπος εργάτη και ανθρώπου».¹⁰ Ο Φορντ είχε επιλέξει να ανταμείβει με μεγαλύτερο μισθό εργάτες που θα ζούσαν μια συντηρητική ζωή με την οικογένειά τους, που θα πήγαιναν στην εκκλησία, που δε θα έπιναν, δε θα κάπνιζαν, δε θα έβγαιναν τα βράδια, δε θα είχαν σεξουαλικά περιέργες σχέσεις. Αυτό δεν διαχώριζε απλά τους εργάτες που συμμορφώνονταν με αυτά τα προτεσταντικά πρότυπα ηθικής απ' αυτούς που δεν το έκαναν. Αντίθετα, φιλοδοξούσε να ωθήσει όλους τους εργάτες να συμπεριφέρονται έτσι. Αν δεν έκανες όσα ήθελε ο Φορντ δε θα έπαιρνες ποτέ πέντε δολάρια τη μέρα. Η ανταμοιβή όσων το έκαναν λειτουργούσε και ως μια προσπάθεια καθορισμού της συμπεριφοράς του συνόλου των εργατών.

Οι κρατικές ανταμοιβές και ποινές για συγκεκριμένες συμπεριφορές έχουν και αυτόν τον σκοπό. Αν οι ποινές είναι αρκετά επιζήμιες, ή αν οι ανταμοιβές είναι αρκετά μεγάλες, ωθείσαι να συμμορφωθείς στις συμπεριφορές που ικανοποιούν το κράτος. Πολλές από αυτές τις συμπεριφορές δεν είναι ποινικά αδικήματα. Είναι απλούστατα η ηθική του κράτους. Η οποία απλώνεται από συμπεριφορές που βρίσκονται στο στόχαστρο των πολιτικών μηδενικής ανοχής (όπως το να κάνεις φασαρία, ή το να τρως στο μετρό) μέχρι συμπεριφορές που έχουν να κάνουν με την ηθική της οικογένειας (φρόντισε τους γονείς σου). Και πράγματι, το σύστημα δεν βασίζεται στην καθολική καταγραφή και πεθάρχηση του καθενός ξεχωριστά. Αλλά φροντίζει να νομιμοποιεί και να απονομιμοποιεί συμπεριφορές κατά το δοκούν. Εκτός δηλαδή απ' την κατασταλτική όψη, υπάρχει και η ενεργητική όψη του πράγματος, η όψη της προώθησης συγκεκριμένων νοοτροπιών: ας πούμε ότι αν δεν πας να δεις τους γονείς σου είσαι μαλάκας – όποιο λόγο κι αν έχεις που δεν το κάνεις – ή η όψη της προώθησης συγκεκριμένων προϊόντων απ' το σούπερ μάρκετ – έτσι δουλεύουν για παράδειγμα τα συστήματα με τους πόντους που κερδίζεις αν αγοράζεις ελληνικό ρύζι 365 αντί για ρύζι trexa-gyreve.

Τα διάφορα προγράμματα κοινωνικής αξιολόγησης λειτουργούν ως μοχλός πίεσης προς τους πολίτες να υιοθετούν τις προτεινόμενες συμπεριφορές, καθώς αυτές μεταβάλλονται. Είναι μια κρατική πολιτική που φιλοδοξεί να κάνει όλη την κοινωνία να δουλεύει με συγκεκριμένο τρόπο, χωρίς καν να απαγορεύσει ρητά το αντίθετο.

Εκτός αυτού, η κατηγοριοποίηση των πολιτών λειτουργεί και ως τρόπος για το κράτος να ποσοτικοποιεί το ποιες ομάδες πληθυσμού έχουν συγκεκριμένα δικαιώματα, κάνοντας έτσι πολιτική και στο εσωτερικό, αλλά και στο εξωτερικό του. Όπως λέγαμε και σε προηγούμενες ενασχολήσεις μας με την Κίνα, το κινεζικό κράτος ανταμείβει τους

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΦΡΟΝΗΜΑΤΩΝ

Πριν από περίπου ένα μήνα, η συνέλευση αυτονομε antifa κυκλοφόρησε την παραπάνω αφίσα. Είχε προηγηθεί μια συζήτηση περί του τι μπορεί να πάθει όποιος δεν κάνει το εμβόλιο. Οι δεξιοί μαζί με τους αριστερούς, πρότειναν διαφόρων ειδών ιδέες: να απαγορεύσουν στους ανεμβολιαστούς «αρνητές» να μπαίνουν στις τράπεζες, στα αεροπλάνα, στις δημόσιες υπηρεσίες... ακόμη και να δουλεύουν νόμιμα! Λίγες μέρες αργότερα ο πρωθυπουργός μας πρότεινε επισήμως τη δημιουργία πιστοποιητικού εμβολιασμού προσθέτοντας:

Η Ελλάδα δεν πρόκειται να καταστήσει υποχρεωτικό τον εμβολιασμό ή προϋπόθεση για ταξίδια, τα άτομα που έχουν εμβολιαστεί πρέπει να είναι ελεύθερα να ταξιδεύουν.¹⁶

Με λίγα λόγια ο κ. Μητσοτάκης πρότεινε τη δημιουργία δύο κατηγοριών πολιτών: εκείνων που θα έχουν κάνει εμβόλιο και εκείνων που δε θα έχουν κάνει. Παριστάνοντας πως οι δεύτεροι δε θα έχουν καμία ποινή, απλά όταν οι πρώτοι θα έχουν «διευκολύνσεις». Αλλά όταν οι ποινές και οι ανταμοιβές επηρεάζουν σε τέτοιο βαθμό την καθημερινότητα, παύουν να είναι σκέτα ανταμοιβές και είναι τρόποι να τεθούν στο περιθώριο ολόκληρες ομάδες πληθυσμού.

Ήδη ας πούμε συζητιέται να μην επιτρέπεται να δουλεύεις σε νοσοκομείο, αν δε διαθέτεις πιστοποιητικό εμβολιασμού.¹⁷ Σύμφωνα με τους σχετικούς ειδικούς, «Η άρνηση εμβολιασμού από εργαζομένους σε υπηρεσίες υγείας, μπορεί να αποτελεί αιτία άρσης του δικαιώματός τους στην εργασία και δεν συνιστά διάκριση».¹⁸

Περίεργως, ακόμα και τώρα που το πιστοποιητικό εμβολιασμού έχει γίνει πράξη, η αριστερά των δικαιωμάτων δεν έβγαλε κιχ για καμία από τις πτυχές του ζητήματος, πιθανότατα γιατί ήταν απασχολημένη να ζητάει την απόσυρση της πανεπιστημιακής αστυνομίας από τα πανεπιστημιακά ντουβάρια που προς το παρόν βέβαια, εκτός από μπάτσους δεν έχουν ούτε φοιτητές.

Αλλά όπως έλεγε κι η αφίσα, έχουν όνομα όλα τούτα: λέγονται απαρχαίντ. Οπότε το δημοκρατικό μας κράτος και ειδικά η αριστερά των δικαιωμάτων, πρέπει να προσέξουν. Έτσι που το πάνε, θα μπορούσε να υποπτευθεί κανείς ότι στην πραγματικότητα πρόκειται για φασίστες. Που τόσους μήνες φοράνε τις μάσκες μας και κρύψουν τις σβάστικες.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΦΡΟΝΗΜΑΤΩΝ

Το ελληνικό κράτος δεν ανακάλυψε εν έτει 2020 την κατηγοριοποίηση των πολιτών του. Αντίθετα, έχει μακρόχρονη εμπειρία και από κατηγορίες πολιτών και από πιστοποιητικά φρονημάτων. Από το 1938 και για πάνω από 40 χρόνια, το ελληνικό κράτος λειτουργούσε με τρεις κατηγορίες πολιτών. Η πρώτη περιλάμβανε εκείνους που η αστυνομία θεωρούσε κομμουνιστές (πολίτες Γ' κατηγορίας). Στη δεύτερη κατατάσσονταν οι απλώς «νομιμόφρονες» (Β' κατηγορίας). Το κράτος τους ανέχεται, αλλά τους επιβλέπει. Οι υπόλοιποι ήταν οι «εθνικόφρονες» (Α' κατηγορίας). Για την ταξινόμησή τους λειτουργούσε το περίφημο πιστοποιητικό κοινωνικών φρονημάτων, η ύπαρξη του οποίου ήταν απαραίτητη σε ένα κάρο περιπτώσεις:

Κατάληψη θέσεως δημοσίου ή δημοτικού υπαλλήλου, σε τράπεζες, σε οργανισμούς κρατικούς ή κοινής ωφελείας¹ ιδρύματα κ.λπ. Με τον καιρό η υποχρέωση του πιστοποιητικού επεκτάθηκε σε πολλές ιδιωτικές επιχειρήσεις και έφθασε ως τις καθαρίστριες ή τους νεκροθάφτες... Τέλος, η εγγραφή στα πανεπιστήμια, η έκδοση αδειάς οδηγού αυτοκινήτου, η άδεια κυνηγιού, η έκδοση διαβατηρίου, η άδεια μεταναστεύσεως, ακόμη δε και η άδεια πλανόδιου μικροπωλητή απαιτούσε την πιστοποίηση ότι ο ενδιαφερόμενος εμφανίζεται από γνήσια εθνικά φρονήματα (κατά τις εκτιμήσεις βέβαια της αστυνομίας) και ότι ουδέποτε είχε μολυνθεί από το μίσημα του κομμουνισμού ή των «σοσοδοιπόρων» του.¹⁹

Κοίτα να δεις που στην οπισθοδρομική Ελλάδα των μέσων του 20ού αιώνα το σύστημα κατηγοριοποίησης των πολιτών και οι ποινές που αντιμετώπιζε ο πάτος των κατηγοριών διαφέρει και πολύ με την Κίνα του σήμερα...

«καλούς πολίτες» με διαβατήρια, δηλαδή με τη δυνατότητα να ταξιδέψουν στο εξωτερικό. Το πλήθος των «καλών πολιτών» είναι τόσο ρυθμιζόμενο από το ίδιο το κινεζικό κράτος, ώστε να μπορεί να το χρησιμοποιεί για να ασκεί πολιτική του είδους *φέτος θα δώσω λιγότερα διαβατήρια – άρα λιγότεροι κινέζοι τουρίστες – άρα λιγότερο κινεζικό χρήμα θα φύγει προς την Ευρώπη*.¹¹ Παρομοίως μπορεί να ορίζει το πόσοι μπορούν να χρησιμοποιούν τραίνα ή αεροπλάνα, το πόσοι μπορούν να διοριστούν κάπου, και άλλα τέτοια.

Το πιο βασικό όμως είναι ότι αυτό το σύστημα (θα) επιτρέπει στο κινεζικό κράτος να καταγράφει τις συμπεριφορές των πολιτών του, να τους διαχωρίζει σε κατηγορίες, να τους ελέγχει περισσότερο και να τους συμπεριφέρεται κι αυτό αναλόγως του σε ποια κατηγορία τους έχει εντάξει. **Αν εφαρμοστεί πλήρως, στο απώτερό στάδιο του δημιουργεί πολλά μικρά απαρτχάιντ στο εσωτερικό της κοινωνίας, όπου ο κάθε πολίτης έχει άλλα δικαιώματα και άλλη αντιμετώπιση αναλόγως του πόσο πιστά ακολουθεί τις κρατικές προσταγές.** Αυτό είναι το πιο τρομακτικό και όχι η δήθεν υπερτεχνολογική παρακολούθηση τύπου Black Mirror, την οποία αρέσκονται να καταγγέλλουν τα ευρωπαϊκά κράτη, παριστάνοντας ότι τα ίδια είναι ο παράδεισος της ελευθερίας.

Κι αυτή η λεπτομερής καταγραφή και κατηγοριοποίηση, αυτά τα μικρά απαρτχάιντ, δεν είναι επουδενί κινεζική εφεύρεση. Έχουν ξαναεφαρμοστεί με μεγάλη επιτυχία τον καιρό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Τότε, οι «ανεύθυνοι» του σήμερα, οι «αναξιόπιστοι» του κινεζικού κράτους αποκλούνταν «αντικοινωνικοί». Αλλά αυτή δεν ήταν παρά η τελευταία από τις κατηγορίες που επιφύλασσε το χιτλερικό καθεστώς στους πολίτες του. Οι πρώτες τρεις ήταν «γενετικά ανώτερος», «μέσος άνθρωπος», «υποφερτός άνθρωπος» και μόνο στο τέλος ερχόταν ο «αντικοινωνικός». Το ναζιστικό καθεστώς προσπαθούσε κι αυτό να ελέγξει τη συμπεριφορά των πολιτών του. Η καταγραφή και η κατηγοριοποίηση έπαιζαν κομβικό ρόλο σ' αυτή την προσπάθεια:

Για να εξαλειφθούν αυτές οι συμπεριφορές, ήταν απαραίτητο να διεισδύσει το κράτος στις προσωπικές και δημόσιες ζωές του κόσμου, να τις καταγράψει, να τις κατηγοριοποιήσει στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και να διαχωρίσει τον πληθυσμό βάσει αυτών των κατηγοριών.¹²

Έτσι κι έγινε. Η καταγραφή και η κατηγοριοποίηση του πληθυσμού έκανε άλματα στα χρόνια των ναζι. Οι αντίστοιχοι ειδικοί, οι στατιστικοί, απέκτησαν κύρος και εξουσία. Για να έρθει εις πέρας αυτός ο διαχωρισμός χρειάστηκε να ενοποιηθούν δεκάδες βάσεις δεδομένων του γερμανικού κράτους, από τα αρχεία των απογραφών και της αστυνομίας μέχρι τα αρχεία των πανεπιστημίων, των βιβλιοθηκών και των εκκλησιών.

Αφού ολοκληρώθηκε αυτή η κατηγοριοποίηση, το γερμανικό κράτος ανακοίνωσε συγκεκριμένες αμοιβές ή ποινές για κάθε μία από τις παραπάνω κατηγορίες πολιτών. Ας πούμε οι «γενετικά ανώτεροι»

είχαν μια πληθώρα διευκολύνσεων, ενώ οι «υποφερτοί άνθρωποι» αποκλείονταν από κάθε κρατικό επίδομα πλην του επιδόματος για τα ανήλικα παιδιά.¹³ Η ποινή για τους αντικοινωνικούς βέβαια, δεν ήταν ούτε απλά αποκλεισμός από τα επιδόματα, ούτε βέβαια «περιορισμός στις ώρες χρήσης του ίντερνετ». Ήταν στρατόπεδο συγκέντρωσης και βλέπουμε...

Και μπορεί ο ναζισμός να «νικήθηκε» (sic), αλλά οι πρακτικές του άφησαν μια μεγάλη παρακαταθήκη, η οποία συντροφεύει τις κρατικές πολιτικές μέχρι και σήμερα.

1. Βλ. για παράδειγμα, «Υπολογιστές πριν τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές», *Antifa* #48, 10/2015.
2. Yongxi Chen & Anne Sy Cheung, «The Transparent Self under Big Data Profiling: Privacy and Chinese Legislation on the Social Credit System», *Journal of Comparative Law*, Vol. XII, Is. 2, 2017, σελ. 360. Και στην Ελλάδα οι χρήστες κινητών υποχρεούνται να είναι ταυτοποιημένοι, πράγμα που είχε προκαλέσει εντύπωση όταν άρχισε να εφαρμόζεται, το 2009.
3. Βλ. τη σειρά κειμένων «Το Πείραμα» στο *autonomeantifa.gr*, ειδικά το «Μέρος 6: στο μυαλό του Liu He».
4. Βλ. π.χ. «China is using coronavirus to boost its dystopian social credit system», *wired.com*, 03/03/2020.
5. «China's Mobile Carriers Lose 21 Million Users as Virus Bites», *Bloomberg.com*, 23/03/2020.
6. «China's Social Credit System: A big-data enabled approach to market regulation with broad implications for doing business in China», *MERICs China Monitor*, 24/4/2017.
7. R. Creemers, «China's Social Credit System: An Evolving Practice of Control», *SSRN*, 09/05/2018.
8. Για τα παραπτώματα βλ. το λήμμα «Social Credit System» στη Wikipedia καθώς και το D. Donnelly, «An Introduction to China's Social Credit System», *nfglobalpartners.com*, 16/01/2021.
9. Για τις ποινές βλ. Kai Strittmatter, *We Have Been Harmonised: Life in China's Surveillance State*, Old Street Publishing, 2019, σ. 162-164.
10. Α. Γκράμσι, *Αμερικανισμός και Φορντισμός*, Α/συνέχεια, 1988, σ. 70.
11. Βλ. «Το Πείραμα Μέρος 6: στο μυαλό του Liu He» στο *autonomeantifa.gr*.
12. G. Aly & K.H. Roth, *The Nazi Census*, Temple University Press, 2004, σ. 2.
13. Ο.π., σσ. 73 και 108.
14. Το ζήτημα της ανακάλυψης και της βιομηχανίας πλαστικού όλως τυχαίως έχει κι αυτό την Κίνα στο επίκεντρό του. Βλ. περισσότερα στο «Ο συνδυασμός σακούλας, χελώνας και παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού», *antifascripta.net*.
15. Τ. Γεωργιοπούλου, «Οι "αόρατοι" του προγράμματος εμβολιασμού», *Καθημερινή*, 18/01/2021.
16. «Politico: Πιστοποιητικό εμβολιασμού για την ελεύθερη διακίνηση πολιτών προτείνει ο Κ. Μητσοτάκης», *capital.gr*, 12/01/2021.
17. Βλ. για παράδειγμα τη σχετική συζήτηση του Α. Πορτοσάλτε με τον γνωστό από παλιά φίλο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων Α. Λοβέρδο στη ραδιοφωνική εκπομπή του πρώτου, ΣΚΑΙ, 04/02/2021.
18. Β.Σ. Βελονάκη, «Η άρνηση εμβολιασμού είναι δικαίωμα, αλλά όχι χωρίς συνέπειες», *capital.gr*, 17/12/2021.
19. Γ. Κάτρης, *Η Γέννηση του Νεοφασισμού στην Ελλάδα*, Παπαζήση, 1974, σ. 97.